

לבעינה של תורה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תיד

כ"ד בטבת תשפ"ב

פרשת "וּאֵרָא"

וְאֵנִי קְדֻבָּת אֱלֹקִים לִי טוֹב

הכנה רוחנית לימי השובבי"ם

הישיבות הם המקומות בהם ישנה אפשרות רבה יותר לגלות את הקב"ה. ייתכן שלכך התכוונו חז"ל באומרם:³ **"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד"**. המקום ממנו יצאה שכינה ואורה לעולם,⁴ המקום בו היה ניתן לחוש את אור ה', היה בית המקדש שיבנה במהרה בימינו. אולם, משחרב בית המקדש נטמן האור האלוקי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובייחוד באותן "ד' אמות של הלכה", המורכזות בישיבות ובבתי המדרש הקבועים לתורה, כפי שמסביר רבנו יונה.⁵ במקומות אלו, בהם אור ה' מאיר באופן תדיר, ניתן לגלות יותר את תכלית העולם.

"מה טבו אֶהְיֶךָ יַעֲקֹב"

על דברים רבים עלינו להודות לקב"ה על חסדיו שגמל עימנו. אחד הדברים שעליו עלינו להודות לו מעומק לבנו הוא עצם הזכות שזכה כל אחד מעימנו להגיע אל מעוז הקדושה בעולם - היא הישיבה. תכלית בריאת העולם כולו היא שבני האדם יתקרבו לקב"ה ויחזקו את אמונתם בו.¹ מו"ר הרב הדרי זצ"ל היה אומר שהעולם נקרא כך מלשון 'העלם',² משום שמהותו היא להסתיר מאיתנו את כוונת הבריאה. העולם נוצר באופן שאם נרצה להגיע לגילוי תכלית הבריאה נאלץ לעבוד, להסיר מסכים ולהשיל את הקליפות. רק כך נוכל לראות בתוך ההעלם שבעולם את בוראו.

יש לנו להגדיר לעצמנו
מהו הנקודה עליה
אנו שואפים לעבוד
ואת הדרך המעשית
בה עלינו לפעול

³ ברכות, דף ח, עמוד א

⁴ ויקרא רבה, פרשה לא, אות ז: "אמר רבי חנינא: חלונות היו לבית המקדש ומהם היתה אורה יוצא לעולם, שנאמר (מלכים א ו, ד): 'וַיַּעַשׂ לְבַיִת חֲלוֹנוֹי שְׁקָפִים אֲטָמִים' - שקופות אטומות היו מקטינות מבפנים ומרחיבות מבחוץ, כדי להוציא אורה לעולם". עיין עוד שבת, דף כב, עמוד ב: "מחוץ לְפֶרֶקֶת הַעֲדָת בְּאֶהֱל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ" (ויקרא כד, ג) - וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל".

¹ עיין רמב"ן על שמות, פרק יג, פסוק טז: "וכוונת כל המצות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, **והיא כוונת היצירה**. שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו".

² עיין פרי עץ חיים, שער השופר, פרק ה. מובא לרוב בספרי חסידות ומחשבה.

מזנקת השלהבת ועולה אל על. כך היא תקופתנו. בתקופה זו אנו מצויים בעיצומה של אתחלתא דגאולה ודווקא אז מתחזקת הרשעה. דומני שזו הסיבה לכך שבימים אלו נטושים מאבקים קשים ומורכבים כל כך, המתגברים והולכים.

"וּמְלִאתֶם אֶת עֶרְלַת לְבַבְכֶּם"

נתבונן רק על פרשייה קטנה אחת שהתעוררה לאחרונה. במדינת ישראל ישנו ארגון שכולו קודש להצלת נפשות - 'מגן דוד אדום'. כולנו משתדלים לעזור לתרום ולהתנדב, ומתייחסים בחיוב ובהערצת קדושה למוסד זה. אמנם, מאחר וכל עניינו של ארגון זה הוא הצלת נפשות מדוע אם כן יש צורך להתעקש על אחיזה בדעות הקלוקלות שאינן מן העניין? מדוע אכפת להם אם בטפסי הרישום יהיה כתוב "אבא" ו"אמא"? וכי משהו סבור שאדם לא נולד מאבא ומאמא? אלא שביסוד הדבר מצוי מאבק ציבורי שלא ניתן להתעלם ממנו.

במרחב הציבוריות הישראלית והעולמית מצויים כוחות חזקים מאוד הלוחמים במוסד המשפחה, מוסד הקדושה בישראל, והם העומדים מאחורי העיוות הזה. שינוי הניסוח בטפסים של מד"א הופך את התופעות המעוותות ללגיטימיות, כאילו כשם שישנה משפחה המושתתת על אבא ואמא כך ישנה משפחה שבה "הורה 1" ו"הורה 2". הדבר משול למישהו המנסה לשכנע באמצעו של יום שכעת שורר חושך בחוץ. המצב כיום הוא שישנו העלם המכסה על הקודש ועוטה אותו במסכים ובעורלה.

זו דוגמא אחת מיני רבות להתפשטות ולהשתלטות של דעות מקולקלות על המרחב הציבורי. כולנו במידה כזו או אחרת צרכני מדיה, וככאלה אנו צורכים במידה מסוימת את התרבות העולמית החודרת אלינו מכל מיני כיוונים, בצורה גלויה או סמויה. דרך התכנים שאנחנו צורכים אנו מכניסים לקרבנו רעל רוחני והערלה מתחזקת בנפשנו.

השלילה שבכך היא עצם ההתרחקות מהתכלית, עצם ההתרחקות מהקב"ה, עצם הנטייה מהאמת. הלוא באנו לעולם כדי להתקרב לקב"ה, הגענו לשיבה כדי לזכות לקרבת ה', והדברים הללו הם בבחינת ערלה ומהווים

אנו, בני ישיבת 'הכותל' זוכים אף ליותר מכך בהיותנו שוכנים סמוך לשער השמיים וקרובים למקום השראת השכינה. כאשר יעקב אבינו ניסה לישון במקום זה הוא אמר⁶: **"מָה נִזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה פִּי אִם בֵּית אֱלֹקִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם"**! השוכן במקום הזה הריהו כיושב בשער ארמונו של מלך! כמה גדול הדבר להיות בישיבת 'הכותל' סמוך למרכז השראת השכינה בעולם, ולבנות ליד שער השמיים בניין רוחני זה.

"מִמְצָרִים גָּאֻלְתָּנוּ... וּמִבֵּית עֲבָדִים פָּדִיתָנוּ"

חכמי הסוד גילו לנו, וכך מובא גם על ידי פוסקי ההלכה⁷, שישנם ימים מיוחדים לבניין הזה - ימי השובבי"ם, בהם אנו קוראים בפרשיות המספרות על יציאת מצרים. לכל אדם ישנם מיצרים פרטיים משלו, כמובא בחסידות, וקיימת הקבלה בין יציאת האדם ממצרים האישיים ליציאת מצרים הכללית וההיסטורית של כלל ישראל⁸.

עיקרה של יציאת מצרים, בה נוצר עם ישראל, הוא היציאה ממצרים ומפְּלֶאָה של טומאת מצרים. הדרך מובילה אמנם לקדושת ארץ ישראל, אולם אין מנוס מלחצות את המדבר, מקום נחש שרף ועקרב, מקום צימאון מים, מקום מלא מהמורות ונסיונות, כפי שמתואר בפרורוט בספר במדבר⁹. אדרבה, ככל שאנו קרבים יותר ויותר אל היעד, אל הגאולה, הולכת הערלה המכסה על בריתנו עם הקב"ה ומתחזקת. כך גילו לנו חכמי פנימיות התורה¹⁰.

כך כותב, למשל, הרב חרל"פ זצ"ל ב'ממעייני הישועה', שהמשיל את כליון הַרְשָׁעָה לדעיכת הנר בטרם יכבה, אלא שדווקא בשניות האחרונות לפני שיכבה כליל

⁵ ברכות, דף ד (מדפי הרי"ף), עמוד א: "וכמו שהמקדש חביב יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות כך מקום קביעות התורה חביב משאר בתי כנסיות ובתי מדרשות שאינם קבועים".

⁶ בראשית, פרק כח, פסוק יז

⁷ עיין באר היטב, אורח חיים, סימן תרפה, סעיף קטן ד: "וכתב האריז"ל בפירוש התורה שימים אלה מסוגלים לתקן עוון קרי יותר מכל השנה להתעניין בהן. לכן מתחיל מפרשת שמות שאז התחיל השעבוד שנתקן הקרי דאדם הראשון ונגמר בפרשת 'כי תקנה עבד עברי'".

⁸ עיין תניא, פרק מז: "והנה בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים. והיא יציאת נפש האלהית ממאסר הגוף משכא דחויא ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת מלכות שמים בק"ש".

⁹ עיין שיחות הרב צבי יהודה, במדבר, סדרה א, פסקאות 1-3

¹⁰ עיין בביאור הגר"א לספרא דצניעותא, דף י, עמודה ד (מובא באחרית כראשית, עמוד טו).

הדעת לעשות כן בישיבה שאליה באנו במטרה ללמוד תורה. ישנם אנשים המשכימים קום על מנת לצפות במשחקי ספורט. זהו אמנם סוג של שיגעון, אולם מוטב לאכול קליפות תפוחים מלאכול קליפות אגוזים... על האדם לבחון בעצמו מהו האופן בו הוא מנהל את חייו.

הנסיגות בדורנו הם רבים. נראה ששורש הדברים אחד הוא - עניינם של הנסיגות הוא לחזק בקרבנו את יכולת הבחירה החופשית לאור זאת שהעולם כולו צועד לקראת תיקון עולם במלכות ש-די, ששלימותו היא בחירה מודעת של האדם בטוב מתוך רצון חפשי. אם אדם לא ייבחר בטוב כל המחסומים שנשים בפניו לא יביאו תועלת. לשם כך הביאנו הקב"ה לעולם הזה, עולם הבחירה והניסיון. כפי שכלל שמתקדמים בהכשרה לסיירת היא הולכת ונעשית קשה יותר ויותר, כך גם ניסיונות דור הגאולה הולכים ונהיים מורכבים יותר ויותר.

תפקידנו במצב זה הוא לבחור בטוב. על מנת להצליח בכך יש להבהיר דבר פשוט המובן לכל. יש להעמיד זה לעומת זה. מחד גיסא, ישנו אופן של סיפוק עמוק ומשמעותי, המקנה לאדם שמחת אמת, הבא לאחר עמל ועבודה - על חזרה על הלימוד, על דברי התוספות, על הבנת מושג מופשט וכדומה. מאידך גיסא, המסכים יוצרים עולם של תרבות שקר. הלוא דבר ברור הוא שאדם נבנה ומתקדם רק על ידי עבודה קשה, כמו בקורס המובחר בצבא, אך המסכים משדרים תמונה הפוכה. הם יוצרים תרבות דמיונית בה הכל מגיע בקלות שאין בה סיפוק אמיתי ולעיתים היא גם ממיתה, כקליפה רעילה.

"כִּי מִי גֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קֹדֶבִים אֱלֹו"

ברצוני להציע שני דברים שביכולתם לסייע לנו ליצור בקרבנו יותר דבקות וערוץ קשר עם בורא העולם, לאחר שנבחר בטוב ונרצה להתקרב אל התכלית שנועדה לנו והיא להידבק בקב"ה.

הראשון הוא שנקבל על עצמנו למשך הימים הללו תוספת של זמן מה בו נלמד תורה מתוך מטרה לדבוק בקב"ה, בבחינת **"וְאֵתֶם הַדְּבָקִים בָּהּ אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כְּלָכֶם"**

כיסוי שמסתיר את אור הקדושה. בגלל הדברים הללו אנו הולכים ומתרחקים בלי משים וללא בכוונה מתכלית חיינו. חיינו נועדו להיות מלאים באמונה ובדבקות בה', שהלוא גילוי שם ה' הוא הציר עליו סובבת הבריאה כולה, אך הרשעה עמלה להסתיר בפנינו את כל אלה על ידי שהיא מציבה בפנינו מסכים המסתירים מאיתנו את אור נשמתנו. אותם מסכים בהם אנו יכולים לראות עולם ומלואו הם עצמם הערלה המסתירה מאיתנו את נשמתנו, הערלה המכסה מפנינו את הקב"ה.

"וּבְחִרַת בְּחִיִּים"

כבר אמרנו בעבר שהסתרות אלו קרויות בשפה הפנימית "קליפות", כדוגמת קליפת הפרי שיש להסירה על מנת להגיע אל הפרי גופו. מאידך גיסא, הקליפה שומרת על הפרי ואלמלא היא הפרי יירקב. לקליפות הללו נועד תפקיד בעולם. אלמלא הקליפות לא היה עולם, לא היה ניסיון ולא הייתה בחירה. זהו תפקידן שנקבע בידי בורא העולם, ואילו תפקידנו הוא לטפל בהן באופן הנכון¹¹.

קיימים מספר סוגי קליפות. המקובלים מורים לאכול בט"ו בשבט שלושים סוגי פירות שיש להם סוגי קליפות שונים¹². ישנן קליפות שיש להרחיקן לחלוטין ולא ניתן לאוכלן. אם אדם יאכל קליפה של אגוז, למשל, עלולים להיווצר אצלו חתכים בוושט או במעינים. ישנן קליפות שהן רעל ומסוכנות. יש לפתח בקרבנו את היכולת לאבחן קליפות רוחניות כרעילות ומסוכנות שאין לצרוך אותן. מאידך גיסא, ישנן קליפות השייכות ל'קליפת נגה', בהיותן מענייני הרשות. למשל קליפות התפוח ניתנות לאכילה, אך אם אדם יאכל רק קליפות תפוח ייתכן ולא יהיה בריא ביותר. גם תפוח יש לאכול בצורה הנכונה. כלומר יש תכנים מותרים, אך יש לדעת את הגבול המתאים להם.

למשל, צפייה במשחקי ספורט אינה רעילה ויש לבחון אם הדבר ראוי ובאיזה מינון, הלוא לא נאכל קליפות תפוחים במשך היום כולו. כמו כן, יש לבחון מהו הזמן ששייך להקדיש לכך ובאיזה מקום, **הלוא לא יעלה על**

¹¹ עיין אורות, אורות התחייה, אות מה

¹² עיין בהרחבה בהקדמת סדר הלימוד לט"ו בשבט 'פרי עץ הדר' שהביא את דברי המהר"א בעניין.

בימים הללו. מתוך כך נזכה להתקיימות דברי דוד המלך בתהלים¹⁷: "וְאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹקִים לִי טוֹב".

היום¹³. בטרם נשב ללמוד נחשוב מספר דקות על כך שאנו ניגשים ללמוד במאמץ ובשקידה על מנת לדבוק בקב"ה. בעלי העבודה מעידים שהרגל זה פועל פלאות באדם.

הדבר השני הוא תפילה - להקדיש זמן לתפילת אמת הבוקעת מהלב, תפילה שהיא מחוץ למסגרת אמירת המילים שאנו מחוייבים בה בתפילות השגרתיות, למצוא את הדרך ואת הזמן לדבר עם הקב"ה. הוא הלוא יודע הכל וממילא אין צורך להסתיר ממנו דבר, ואם כן כדאי לדבר איתו, לשתף אותו בעובר עלינו. כל אבא אוהב את ילדו ורוצה בהצלחתו, וממילא הוא כל כך שמח כשהילד בא ומשתף אותו בקשייו. בעלי העבודה מדריכים אותנו לשתף את הקב"ה בהתלבטויותנו, באתגרים הניצבים לפנינו, בקשיים שעומדים מולנו מתמודדים, בנסיונות ובנפילות שאנו חווים. הוא בלאו הכי יודע הכל, רואה במסתרים ובוחן מחשבות. אדרבה, נשוחח עימו ונבקש ממנו עזרה, נבקש ממנו שיאיר לנו את הדרך בה נלך. כפי שאפשר לקלקל אפשר גם לתקן. "קְרוֹב ה' לְכָל קֹרְאֵיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת"¹⁴.

מובא ב'ספר חסידים'¹⁵ שמובטח לנו שהמבקש מהקב"ה על עניינים רוחניים ייענה. ייתכן שאם תבקש ממון רב לא תקבל אותו, אולם אם תבקש סיעתא דשמיא לעלייה ברוחניות מובטח לך שתיענה בחיוב.

שני צדדים אלו תורה לשם דבקות בו יתברך ותפילת אמת מחדרי הלב יוצרים תנועה דו-סיטרית של קרבת ה'. הרב צבי יהודה זצ"ל היה אומר¹⁶ ש'התורה' היא דבר ה' המופיע אלינו משמיים, ואילו התפילה היא הפנייה שלנו כלפיו. הלוואי שנזכה שתהיה לנו תעבורת תקשורת דו סטרית נפלאה שכזו עם ריבוננו של עולם.

אני מציע וקורא לרוצה לבחור בטוב האלוקי להתאמן בדברים הללו ולהתחזק בתנועה הכפולה הזאת, ובפרט

¹³ דברים, פרק ד, פסוק ד

¹⁴ תהלים, פרק קמה, פסוק יח

¹⁵ אות קלא: "אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראן, כגון על לימוד תורה או אחד מחפצי שמיים, ושופך את נפשו עליו, הקב"ה שומע תפילתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים".

¹⁶ עיין שיחות הרב צבי יהודה, תרומה, סדרה א, פסקה 4; ואחתנן, סדרה א, פסקה 6 ועוד

¹⁷ פרק עג, פסוק כח